

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrto leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebnih naročnin.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Oglas.

Denečni list se je poslal vsem onim, ki so se nanj do novega leta naročili ali vsaj na znanje dali, da ostanejo naročniki, naročnino pa ob priliki pošljejo. Na ogled ga dobé tudi oni, ki še niso naročnine penovali.

Vsakdo pa še zamore med naročnike vstopiti, če se nemudoma oglasi, ter dobi potem ob enem z drugo tudi prvo številko, ktere je več odtisov za to se pripravilo, kar pa pri drugej številki več biti ne more.

Opravištvu „Slov. Gospodarja“.

Novo leto 1873

bralcem „Slovenskega Gospodarja“.

K. Ljudje imate navado, da si srečo voščite za novo leto; pa kaj pomagajo vaša voščila, ker si sreče, ki si je želite, vendar dati ne morete. Poslušajte tedaj moje voščilo; v njem ni praznih besed, ampak je gola resnica, ki se nad vami gotovo dopolnila bode, ako po nauku storite, ki vam ga dajem.

Spodobno in pristrčno vas tedaj najprej pozdravljam vse poprek: mlade kakor stare Slovence, konservativce in liberalce, vse ki Boga ljubite, ali ga tudi ne ljubite; kajti vsem želim biti milo in blagoslovno leto, kakor mi je od onega naročeno, kateri me je poslal.

Moje ime je **1873. leto** po Kristusovem rojstvu; že to ime vam kaže, da sem krščansko, tedaj z vami sorodno leto, da se vam torej od moje strani ni kaj hudega bati; nosim vam v svojem krilu samih milosti in dobrot.

Vsi omikani národi so postavili rojstvo Kristusovo v sredino časa; kajti ves čas, kar koli ga je preteklo od stvarjenja svetá, merijo po rojstvu Kristusovem. Leta, ki so poprej pretekle,

imenujejo leta pred Kristusovim rojstvom, in leta, ki so se pozneje uvrstile, imenujejo leta po Kristusovem rojstvu, in v njih vrsti sem jaz 1873., kakor že rečeno. S tem letnim računom pa vsi omikani národi pričajo, da je Kristus, Božji Sin, kakor je kralj večnosti, tudi kralj in gospod časa; ker v začetku že je bila Beseda, in Beseda je bila pri Bogu, in vse kar koli je narejeno, je skozi njo storjeno. Iz neskončnega morja večnosti priteka čas: ure, dnevi in leta, in ko je dotekel, se v isto morje zopet vračuje, ktero obsega vse čase: pretekle — sedanje, prihodnje.

Kakor poslanec večnosti se vam tudi jaz predstavljam. Obstati mi ni dolgo pri vas; le samo 365 dni ali 8760 ur. Ko te dotečejo, vas zopet zapustim in se povrnem, kakor vsi moji predniki, v morje večnosti.

K vam pridem polnim krilom milosti in dobrot, ktere mi je kralj večnosti za vas izročil. Kadar vas zapustim, pa vzamem seboj vse vaše misli, besede in djanja, pravične in krivične, ki so se vršile ob mojem času, da jih naznamim kralju večnosti, kateri jih bode natanjko zapisal v knjigo večnega povračila; kajti tako mi je bilo od njega naročeno, ko sem iz doma večnosti odhajalo.

Da vam torej smem bogate darove Božje razdeliti, in da zamorem končno bogate zaklade vaših dobrih del seboj v večnost vzeti, tirjam od vas naslednje stvari:

1. Spoznajte me kot poslanca večnosti. Čas za večnost pripravlja; kar v sedanjem času sejete, bote v večnosti želi, — ali večno življenje ali večno pogubljenje.

2. Sprejmite me kakor poseben in velik dar Božji. Bog me je namreč zato k vam poslal, da v tem letu popravite, kar ste v prejšnjih letih zagrešili; da zdaj nadomestite, kar ste po-

prej zamudili. Oj kaj bi dali oni, ki so lansko leto nesrečno umrli, ko bi to novo leto še imeli; ali za nje ni več časa! Za vas je še čas, pa morebiti tudi skrajni in poslednji! Moja želja je sicer, kadar zopet odidem, vas vse zdrave in vse se le svojemu nasledniku izročiti; vendar ne vem, kaj je moj gospod moji tovaršici, ki me vseskozi spremlja, pa nikdar besede ne spregovori, — blede smrti namreč naročil; morebiti ji je ukazal, ktere ga zmed vas že v tem letu pokositi. Zato bodite vsi in zmerom pripravljeni, ker ure in dneva ne veste.

3. Ne zgubite njenega dneva, ne potratite njene ure! Čas je več vreden, kakor vse bogastvo tega sveta. Vsaka zguba se da nadomestiti, le ura zgubljena se ne vrne nobena. Vi Slovenci ste itak preveč zatega časa zgubili, in mnoga dragocena stoletja v vnemarnosti prespali. Poglejte na sosedne narode, koliko so vas prehiteli v omiki in blagostanji! Hočete res v vrsti narodov biti zmerom poslednji? Ni več sramote za narod, kakor duševna lenoba; za vas Slovence pa še dvakrat več, ker vam je Bog dal dobre talente. Zdrami se torej zaspani Slovenec: „Um ti je dan, — sreča te čaka, — če nisi zapan!“ —

4. Dobro torej in modro gospodarite s časom, kakor se zlasti vam spodobi, ki ste bralci „slov. Gospodarja“. Še neopravljenega dela je pred vami nezmerno veliko. Vi slovenski pisatelji, ki ste dolžni voditeljem biti prostemu ljudstvu, pogledjte pred seboj celino še ne obdelanih, pa ljudstvu jako potrebnih nauk. Torej peró v roke in urno na delo, vsak po svojem stanu! Tudi „slov. Gospodar“ potrebuje še več spretnih peres, zlasti zdaj, ko je svoje prostore povečal, ter išče pomočnikov in vabi na delo, — na delo zares vzvišeno in lepo; kajti kaj bi zamoglo bolj spodbudljivega biti za rodoljubnega pisatelja, kakor svoj ljubljeni narod učiti vsestranskega boljšega gospodarstva? — In vi bralci „slov. Gospodarja“: koliko se imate še vi za učiti in koliko za storiti, da dojdete svoje sosedo v umni vinoreji, sadjoreji, živinoreji, v poljedelstvu itd. Tudi vam rečem: urno na delo! Delo bo pregnalo iz dežele uboštvo, surovost in sramoto, in pripeljalo čast, krepost in blagostanje, in slovensko ime se bode pohvaljeno glasilo med avstrijskimi narodi.

5. Pri delu pa na Boga nikdar ne pozabite. Moli in delaj, — delaj in moli, bodi vaše geslo v novem letu, kakor se kristjanom spodobi. Boga imejte pred očmi vi pisatelji, kadar primete za peró, ter vedite, da večo odgovornost pred Bogom ima oni, ki besedo zapiše, kakor oni, ki jo le izgovori. Pri pisanji naj vas vodi božja ljubezen in božja resnica, in zdajci bo konec vse razprtije med mladimi in starimi, in z veseljem vam hočem za vezilo podati slogo krščansko, ki jo nosim v svojem naročji. Boga

imejte pred očmi vi sodniki, kadar razpravljate pravde in sklepate sodbe, da večne pravice ne izgrešite. — Boga imejte pred očmi vi poslanci, kadar v visokih zborih sedite in snujete nove postave, vedoči, da prvi in najvišji postavodajalec je Bog, da torej človeška postava božji postavi nasprotovati ne sme. Če to storite, hočem zbegani Avstriji dati za vezilo ljubi mir in spravo narodov in razsuti nad njo vse blažene darove krščanske svobode in pravice. — Boga imejte pred očmi vi kmetje in rokodelci pri svojem delu, vi obertniki pri svojih strojih, vi trgovci pri svojem kupčevanju; in zginila bode izmed vas vsa pohlepnost in odrtija, vse zvijače in goljufiga in s stoternim blagoslovom božjim hočem spremljati vse vaše djanje in nehanje.

To je moje voščilo do vas. Če ga sprejmete, blagor vam! Potem se bode skozi vse čase to leto s ponosom imenovalo v slovenski zgodovini.

Ptujsko ustavoverno društvo in blagorodni g. poslanec Herman.

Razglasili smo v štev. 50. 12. dec. p. 1. govor g. Hermana v zadevi ptujske realne gimnazije, ki je že v zbornici velik hrup napravil, še večega pa v Ptuj, kder si je najpreje mestni zastop korajžo vzel, ter Hermanove besede na „laž“ postavil, kar je potem po vseh ustavovernih novinah šlo, kakor začno vsi petelini peti, ko se le eden oglasi. Na to se po konci postavi 18. decembra ptujski ustavoverni „fortschrittverein“, ter zažene v svet isti glas kakor mestni očetje. S takimi možički in njih ustavaškimi novinami se g. Herman puliti ne more in noče; pride pa čas, ko jim bode na drugem mestu zagodel.

Kdo da „laže“, je vsakdo lahko sam pogodil, kajti poslanec in posebno še g. Herman v svoji visoki službi, ne govori tje v en dan in brez tehtnih dokazov. Toliko bolj nas je veselilo, ko smo brali v „Nar.“ dopis iz Ptuj od 23. dec., ki naše prepričanje dobro potrjuje. „Govor gosp. Hermana“ — piše dopisnik — „v dež. zboru o ptujski realni gimnaziji bil je predmet zborovanja ustavovernega društva. Da nobeden govor slovenskega poslanca tej stranki ni po godu, o tem smo prepričani. Drugega tudi gosp. poslanec ptujske okolice gotovo ni pričakoval. Kar je tej stranki gospod Herman, to njej je cela narodna stranka, ktera je g. Hermana v deželni zbor poslala. On v tem trenutku ne bi bil naš mož več, kedar bi ustavoverna stranka ž njim v narodnem, to je edino glavnem vprašanji zadovoljna bila. Ustavoverci hočejo slovenski narod zadušiti, mi se borimo za obstanek naroda; ustavoverci udrihajo večjidel po klerikaleu („Gosp.“) Hermanu, mi pa sodimo, da hočejo narodnjaka Hermana zadeti. Kar se zborovanja ptujskega društva samega tiče, smo se prepričali, da društvo samo ni vedelo, kaj je ho-

telo. Konec zborovanja je tedaj bil, da je društvo objavljeni razsodbi mestnega zastopništva pristopilo in govor g. Hermana vseskozi za „lažnjivega“ izreklo, in to po predlogu gospod dr. Leonharda, tukajšnjega zdravnika. Razlogi tega sklepa so bili, moram reči, ravno smešni. Nekateri govorniki so zahtevali, naj ustavoverno društvo o govoru g. Hermana tako dolgo ne sodi, dokler se ta govor po stenografičnem zapisniku ne razglasi, češ, da tako kratko g. Herman gotovo ni govoril, kakor je v „Tagespošti“ razglašen celi govor, ker se ta govor ne zлага s tem, kar je „Tagespošta“ prvič objavila. Ali sklenilo se je, da je g. Herman „gotovo“ neke „laži“ trdil, če še tudi niso znane, in da te v stenografičnem zapisniku stati morajo. Ker pa se ne more čakati, da bi se to razglasilo, izreče se že za naprej njegovo trdenje, če tudi ni znano, za „lažljivo“. To imate „zrele“ ptujske nemške politikarje! — Kar je gosp. Herman o disciplini na tukajšni gimnaziji mislil, nam je precej znano, o tem je bil večkrat tukaj govor, namreč to, da g. Fihna razposajene dijakе vsegdar pred učitelji brani, tako da učitelji v šoli nemaje nikake moči po tej spačenosti. To je tako daleč šlo, da so dijaki gospodom profesorjem, kateri so je kaznovati hteli, s tem pretili: „bom Vas že gospodu ravnatelju zatožil!“ — Ali je to disciplina“ — (pravični strah v šoli)?

Cerkvene zadeve.

K. Pod tem naslovom odpre „slov. Gospodar“ z novim letom nov predel v svojem listu, v ktereга bo deval cerkvene zadeve, to je: vse, kar koli zadeva kat. cerkev, in je ob enim bralcem vedeti ali potrebno ali vsaj koristno in mikavno. In koliko je takih stvari!

Celó potrebno je gospodarjem vedeti in umeti razne državne postave, ki zadevajo cerkev in njeno premoženje ali duhovski stan. Potrebno jim je vedeti razne nevarnosti, ki žugajo kat. vero spodkopati v domači družini, v šoli, v srenji, v državi; pa tudi pomočke, kako tem nevarnostim v okom priti in obraniti sv. vero.

Koristno in mikavno jim je zvedeti poročila iz raznih kat. dežel, kako se naši kat. bratje po drugod s sovražniki sv. vere vojskujejo, kakošne zglede sv. gorečnosti in visoke čednosti nam dajejo; — in še vse posebej, kako se godi našemu sv. Očetu v Rimu. Prav mikavna so tudi poročila iz kat. misijonov po daljnih krajih sveta, pa tudi v domači škofiji se tu in tam kaj prigodi, kar služi v posnemo ali svarjenje. — Take novice budijo v bralcih sočutje do sv. cerkve in ljubezen do sv. vere, povzdigujejo srea in jačijo čudovito močati značaj kerščanski, kateri se nikomur bolj ne spodobi, kakor ravno hišnim gospodarjem.

Bo pa ta predel tudi sodil v „slov. Gospodarja?“ Celó in popolnoma.

1. „Slov. Gospodarja“ izdaje katoliško tiskovno društvo in ga rabi s kat. pol. društvom vred za svoje glasilo. Kaj se tedaj bolj spodobi, kakor da list zagovarja tudi cerkvene zadeve, ktere dan denešnji posebne obrambe zahtevajo. Dosihmal smo čutili pomanjkanje tega predela, ker po dosedanji osnovi lista ni bilo mogoče zdatnejše ozirati se na cerkvene zadeve.

2. Naš list je namenjen slovenskim gospodarjem. Vsak gospodar pa ve, da je živa vera in kerščanka čednost prva in najpoglavitejša podslomba vsemu gospodarstvu. Le ako je gospodar in vsa domača družina navzeta sv. vere, in točno po njej živi, gre gospodarstvo srečno od rok, in prebiva v hiši veselje in mir. Den denešnji tudi hišni gospodar po svojem poklicu zahaja v razna društva, odbore in zборе, kjer se veliko govori o cerkvenih zadevah in verskih vprašanjih. Mora tedaj sam v vseh teh rečeh biti dobro podučen, da se v vselej vstopiti na pravo stran in zadeti pravo besedo.

3. Našim liberalcem ta preuredba se vé da ne bo po volji, kajti oni vse drugo rajše slišijo in berejo, kakor kaj božjega ali cerkvenega. Vendar na-nje se nam ozirati ni treba, kajti „Gospodar“ jih ne šteje med svojimi bralci. Komaj je namreč „slov. Gospodar“ le nekterih cerkvenih vprašanj se nekoliko dotaknil, so zagnali strašen vriš in krik, kakor da bi bil ogenj v strehi, ter so od „Gospodarja“ odpadali, kakor veše, kadar preblizo luči pridejo. Naša bralna družba je zdaj popolnoma očiščena teh liberalnih mračnjakov, katerih oči nebeške luči prenašati ne morejo; na nje tedaj se nam ni treba ozirati. Imajoči torej pred očmi poštene slovenske rojake, si štejemo v posebno dolžnost ter nam bode preljubo delo, kazati jim mile matere, sv. kat. cerkve, trpljenje, bojeve in častne zmage.

Vabimo toraj svoje duhovne brate, naj nam tudi pri obdelovanji tega predela pridno pomagajo. Za denes pa podamo svojim bralcem le dve črtici, ki jih posnemamo iz dveh listov, ki smo jih slednje dni prejeli.

Pri nas liberalci redovnike in redovnice, (menihe in nune) preganjajo; iz Bolgarije pa misijonar poroča, da celó Turki usmiljene sestre tako častijo, da je okoli njih hiš celi den vse polno Turkov, ki pri sestrah razne pomoči iščejo. Dá celó v hareme, to je v stanovanja turških žen smejo hoditi usmiljene sestre, kar je znamenje naj večega zaupanja, kajti v harem se sicer ne sme bližati ljudski človek. Enako spoštujejo Turki menihe Trapiste in jim vsakoršno prijaznost skazujejo takó, da se Trapisti zanašajo, da jih bodo Turki sami branili, ko bi jih utegnili razkolniki nadlegovati. — Tedaj še Turki imajo več zapopadka o svobodi kakor naši liberalci, katerim se koža ježi, ko meniha vidijo ali o njem govoriti čujejo.

Dva mešnika naše škofije, brata Jožef in

Juri Reš, na Koroškem doma, že blizo 20 let kot misijonarja služita v Ameriki. Te dni nam je pisal č. g. Jožef Reš in poslal tiskani popis, kako da je njegov brat Juri slovesno obhajal sreberno mešo ali 25letnico meniškega stana. Vsi katoličani velikanskega mesta Baltimore so bili po koncu. Že predvečer je prišla lepo vredjena velika množica pred samostan z muziko, s slavo-petjem, z baklami, in osebna straža deželnega glavarja je dajala častno spremstvo. Mladenči so nosili krasno razsvitljene lampice, na katerih so se lesketali primerni napisi. Drugega dne je prišlo mestno starašinstvo čestitat gospodu, in šest belo oblečenih devic je v imenu mesta izrekalo hvalo. Potem so deklice v pet živih podobah predstavljale najimenitnejše dogodbe mešniškega življenja, in v imenu srenje podarile gospodu dragocen zlati kelh, šolarice pa prekrasni mešni plašč, v tem ko je bila vsa cerkva s slavoloki oprežena. — Tako spoštujejo v Ameriki katoliške duhovne — in pri nas v Evropi? —

Gospodarske stvari.

O živinoreji.

(Poduk v ljutomerskej kmetijski šoli.)

Marijedvorskovo govedo je po velikosti in kakovosti boljše za meso, nego ostala na Štajerskem nahajajoča se goveja plemena. Meso marijedvorskovega plemena je najbolj preraseo z lojem, in sploh mehkejše meso daje to govedo in debelih kosti ni v njem. V tem oziru so labodskemu plemenu pač v popolnem nasprotju švicarsko brezike, kajti meso njim je trdo, brez loja in kosti so ta goveda kaj debelih. Zato se pa mesar tako ogiblje švicarjev, če tudi so po zunajnosti vabljivi za mesnico. Pinegavsko govedo je sicer tako debelo, da se baš zato često ne ubreja krava, vendar v kakovosti mesa ne dohaja marijedvorskovega. Največ in najboljšega mesa za marijedvorci dobivamo od muriškega plemena, dalje od štirskih hribskih brezike po kakovosti, nikakor pa po velikosti, kajti te imajo le po 5—6 stotov mesa. Marijedvorci res hočejo mnogo klaje, toda mnogo je pa to vredno pri teh govedih, ka so zadovoljna tudi s slabo polago, kakor tudi holandska goveda, v tem ko murčan zahteva le sladke paše, ktere se sme tudi slama prištevati. Za mleko se pač ne morejo švicarske krave kosati z marijedvorskimi, kajti švicarice dajo prav malo mleka in še to se jim prav kmalu usuši. Švicarska goveda pač niso za drugo, nego za vožnjo —, za to pa veljajo. Za vprego so pa muriški volji še boljši, da, edini ogerski rogin bi ga najbrže pač presegel v delu. Jako mehkonog ter slab za vožnjo je labodski vol, še slabejši holandski.

To primerjanje nam daje povod, da priznavamo za ljutomerske okraje marijedvorskovo

pleme v prvi versti, kajti katero drugo govedo je sposobnih lastnosti za te kraje od labodskega? Gotovo za vožnjo nadomestujejo to govedo tukaj izvrstni ljutomerski konji.

Da pa se ne opeharite pri izbiranju tega plemena čiste krvi, znati morate, da je marijedvorskovo govedo le ali čisto bele, ali pa pšenične dlake (Semmelfarbe); gola koža pod dlako pa je mesenorudeče barve. Sliznica (Schleimhaut) je mesene barve. Dlaka se sveti. Špici rogov in parklji so marijedvorskemu govedu le rumeni. Zima je belkasta, kakor tudi tripalnice okoli oči. Ako govedo nejma teh znakov, gotovo je ali drugega plemena, ali pa je bastard (proizvod mešane krvi).

Sicer pa je govedo labodskega plemena navadno dolzega života, ravnega hrbta z malo povšenim križem. Kost je to pleme močnih, a ne preobilnih.

Ako primerjamo marijedvorskemu plemenu muriško govedo glede barve, opazujemo, da se na labodskem govedu nahajajo mesni, rumeni, beli ali pšenični deli, na muriškem: črni — razen spodnjega dela belega roga.

Dasiravno mi enoglasno pripoznate, da je marijedvorskovo pleme najboljše za ljutomerske kraje, vendar mi je uže tudi nekdo ugovarjal: da bi bilo najbolje, ako bi le domače z domačim govedom na višo stopinjo spravili. To bi bila nemška „inzucht“. Ker je pa ta ljutomerska goveja živina tako zači gledé svojih lastnosti, imenoval bi jaz to domače vzboljšanje goved po omenjeni interpelaciji „jelšev klin z jelševim klinom“. — Ker imate že tu in tam iz državne subvencije nekoliko marijedvorskkih bikov — zna se, ka premalo —, pogovorite se in z združenimi močmi jih pa še na lastne stroške nakupite, da boste z njimi po križanju požlahtnili kri svoje slabe goveje živine. Po umnej poti bi se tudi tu prišlo v 14 letih do smotra. Najhitrejša bi pa bilo, ako bi si nakupil tu in tam kedo pravih labodskih telic, po kojih bi se, ker so tu že biki, brez ovinkov zaplodila po Vaših ravninah čista labodska goveda, kar bi Vam bilo gotovo v ponos in veliko korist.

Kako bi se dalo to najumnije doseči, o tem dalje.

Dopisi.

Od Savine, 30. grudna. (Naši poslanci v d. zboru in šole v gornji savinski dolini.) Še le iz „Gospodarja“ smo zvedeli, da „Narodu“ ni vstrezala Vaša sodba zastran postopanja naših poslancev v letošnjem dež. zboru, češ da ste le Hermanu po vsem prav dali, dr. Vošnjaka pa, ki tudi naš okraj zastopa, in druga dva poslance, ki sta se zborovanja udeležila, niste posebno hvalili, ker sta med drugim za odstranjenje šolnine glasovala proti Hermanu in drugim konservativnim poslancem. V spodbudo nam tudi res ne služi, da je silni nasprotnik Slovencev, pl. Kaiserfeld,

kot dež. glavar o sklepu zborovanja slov. poslancev zaradi poblevnega obnašanja hvalo očitno izrekel.

Danes drugega ne omenim, kakor le odstranjenje šolnine, za kar je tudi g. dr. Vošnjak 29. nov. v Gradcu glasoval in tirjal, da se k vsem davkom priklade za šolske potrebe pripišejo. — Komur so znane šolske razmere v gornjegrajskem okraji, mora reči, da se s tem njihovi volilci ne strinjajo, bodi že to „Narodu“ všeč ali ne, ker je v 11 tukajšnjih goratih župnijah le 5 sistemiziranih šol z rednimi učitelji, po drugod so le tako imenovane šole za silo, v katerih veči del dušni pastirji podučujejo kršanski nauk, čitanje, številjenje in pisanje. Te šole sicer našim vladnim organom niso po volji, ker so seveda popolnoma slovenske in čisto v kršanskem duhu; skušeni šolski možje narodnega duha pa pravijo, da so take šole za naše zdajšnje razmere najboljše. S temi izvedenci se strinja tudi naše ljudstvo, ker v take šole svoje otroke rado pošilja, tako, da je n. pr. ravno preteklo leto farna šola pri sv. Frančišku, kjer g. župnik J. Krener s pomočjo tamošnjega posestnika Čakš-a otroke podučuje, štela po 60 učencev, akoravno šteje župnija le 1100 duš, na Ljubnem pa z 2170 prebivalci, kjer je do junija l. l. zdajšnji framski učitelj g. A. Hren v redni ali vsakdanjski šoli mladino ničel, nabajalo se je po 10, 15—20 otrok.

Zaupanje do redne šole se pa še od dné do dné manjša, odkar so zares pomilovnja vredni gg. učitelji tako rekoč med nebom in zemljo, ko se ne morejo in tudi ne smejo na koga drugega opirati, kakor na nadzornika, kateri pa sam dovoljne veljave pri ljudstvu nima. Dr. Vošnjak je gotovo ni dobro pogodil, ko je s svojimi tovarši tirjal, da vsi lastniki v našem okraji enake davke za šolo plačujejo, kakor oni, ki imajo drago šolo s plačanim učiteljem in malo učenci, tako tudi oni, kjer dušni pastirji zastoj učijo in imajo obilno šolarjev, kar je očitna krivica. — Kakor Vaš list, tudi mi nismo za to, da se šola zanemari, ali pa število šol in učiteljev zmanjša, ali pa rednim učiteljem poštena plača ne daje, ktero si vsak, kdor težavni posel vestno opravlja, res krvavo zasluži. Mi smo le proti temu, da se pod pretvezo odpravljene šolnine šole popolnoma izročijo nemški deželni oblasti, šolski davki pa enako nalagajo vsem ne glede na to, ali je po mnogih krajih redna šola mogoča ali ne. Tudi proti temu smo, da bi le okr. šolski sveti ali pa deželni brez ozira na tirjatev krajnega šolskega sveta imenovali učitelje. Učitelj je namestnik staršev pri otrocih; staršem toraj gre pravica, da vmes govoré, kakošen učitelj da se zbere, kakor ga tudi le ljudstvo samo plačevati mora.

Od sv. Lenarta, 29. grudna. (Posojilnica in hranilnica.) Ne sme se za zlo šteti očetom našega trga, če želé sloveti z imenom, da jim je mar za blagostan svojih sosedov na kmetih. Zato so ustanovili posojilnico in hranilnico, ki

začnete z novim letom svoje delovanje. Dober uspeh! Hudobni jeziki, ki radi na vsakem blagem početju svojo ojstrino poskušajo, sicer tudi to vezilo za novo leto obirajo, rekši, da ustanovnikov ni izključivno vodila misel, kmetu v sili pomagati. Temu utegne biti vzrok, kar se posojilnice tiče, ker se bo pri njej na vloge dajalo šest odstotkov, od dolžnikov pa tirjalo dvanajst. Kako se boste ustanovi obnesli, ali boste v stanu precej upadlo zaupanje do tržanov pri kmetih v okolici povišati, bo pokazala bodočnost. Da se k temu podvzemanju ni povabila narodna in konservativna stranka, ni treba omenjati, ni pa tudi dobrega pomena.

Od Drave, na Štefanovo. (Ptujski „Fortschrittsverein“ in njegove „Wandersammlunge.“) V graški „Tagesposti“, št. 300 od 20. decembra čitamo v dopisu iz Ptuja, da je tamošnji „Fortschrittsverein“ v zboru 18. dec. besede gosp. Hermana kot „lažnjive“ proglasil, ktere je bil omenjeni, Slovincem priljubljeni poslanec, v Gradcu zastran ptujske realne gimnazije izustil. G. Herman bo gotovo tem ljudem, ki resnico njegovih besed laž imenujejo, o svojem času že posvetil, da jih bo glava bolela. V tistem dopisu tudi najdemo, da hoče „Fortschrittsverein“ po „Wandersammlungih“ slovenske kmete v gospodarstvu podučevati, to se pravi: od vesi do vesi hoditi in svojo modrost kazati. Po čem da take „Wandersammlunge“ dišijo, smo si že ptujski okoličani nekoliko skusili. Gustav Rodošek namreč, notarjev sin in tudi ptujski „fortsritlar“, kateri gimnazije dovršil ni, ker so ga gospodje profesorji z dvojkami „pečirali“, je predlansko jesen v neki krčmi na ptujskem polju kmete nad duhovne hujskal, kmetje so mu jo pa pošteno zasolili, da duhovniki za slovensko ljudstvo gotovo več storijo in trpijo, kakor Rodoškov Gustl. Ker udje ptujskega „Fortschrittsvereina“ z večine slovenskega ne umejo, pa vendar Slovence podučevati hočejo; bo menda boljši, ako [ptujski „Fortschrittsverein“ v Ptuj uostane in svojo učenost za-sé pridrži. Sicer se pa ne dá tajiti, da bi se slov. narodnjaki marsičesa od svojih nasprotnikov lahko naučili. Treba bi se bilo posvetovati o dvojem: Ali bi ne bilo mogoče v Ptuj uosnovati napredovalno kmetijsko šolo s slovenskim učnim jezikom po izgledu Ljutomerske? Ali bi drugič ne bila velika dobrota za ves okraj, ko bi gospodje narodnjaki skušali napraviti založnico, da rešijo kmeta lakomnih odrtnikov? Gospodje! pomislite to dvoje. Okoličane pa svarimo in prosimo: Bodite bolj varčni, pustite grdo pijančevanje in zapravljanje, da se ne bo več čula pesem: „Majolka ti si kriva, da nas Strafella z gruntov riva.“

Za poduk in kratek čas.

Začetek krščanstva na Slovenskem.

I.

B. — Človeka veseli potovati po svetu, ob-

hoditi ptuje kraje, ogledati bogata mesta, opazovati šege narodov; pa veseli ga tudi in zelo zanimiva ozirati se v pretekle čase, in pozvedati, kako je bilo „svoje dni“, kaj so ljudje počenjali, kaj so narodi trpeli; kako so se mesta stavila in širila, in kako zopet v krvavih vojskah razdevala; kako so vede in učenosti se zasajevale; o iznajdbah, o obertnji in kupčiji preteklih časov človek rad posluša.

Zatoraj meni „slovenski Gospodar“ pravo zadeti, ako v besedi priprosti in lahko umevni o preteklih časih kaj pové; meni željam svojih milih bralcev celó ustreči, ako jim iz zgodovine na prvem mestu razloži, kar je naj imenitnejega: kedaj in kako se je sveta Kristusova vera med Slovenci razširila?

Apostolsko delovanje po Slovenskem.

Osemnajst sto in petdeset let bo kmalu minulo, da so apostoli vsled povelja Gospodovega se po širokem svetu podali oznanovat sveto evangelje. Od kraja do kraja, od mesta do mesta, iz dežele do dežele, iz ednega dela sveta do drugega so šli in budili narode „sedeče v smrtni senci“ malikovalstva.

Malikovalstvo je neizrekljivo nesreč razsulo nad uboge narode. Narodi niso poznali pravega Boga, Stvarnika vsih stvari, temveč molili so mesto Stvarnika stvar, vkljanjali se bogovom, vlitim iz zlata, srebra ali brona, stesanim iz lesa, žganim iz ila. In ker pravega Boga, ki je vir vse resnice, poznali niso, je gospodovala laž vsepovsod. Zmedli so se jim vsi pojmi. Imeli so dobro za zlo in zlo za dobro, častili in povzdigovali so greh, krepst pa so zametavali. Ves njih up in vsa njih pričakovanja so bila navezana na zemeljsko in časno. Resnice o neumrljivi duši, o večnosti srečni ali nesrečni, so jim bile zakrite. Vsled tega so bile do konca spridene in spačene vse razmere družinske in državljanske. Krvave vojske, okrutna sužnost, in vse strasti človeške so neprenehoma teple narode malikovalske.

Sv. apostol Pavel v listu do Rimljanov*) to prežalostno stanje kaj živo popisuje rekoč: „Modre so se imenovali, pa so nespametni postali. Zamenili so veličastvo neminljivega Boga s podobo minljivega človeka, ptic in čveteronožnih živali in golazni. Zarad tega jih je Bog prepustil željam njih sreč, nečistosti, da so oskrunjevali svoja telesa sami nad seboj. Zamenili so resnico božjo z lažjo, ter častili in služili raji stvar, kakor stvarniku, kateri bodi čiščen na veke. Zatoraj jih je Bog prepustil nesramnim strastim... da so delali, kar se ne spodobi ter so polni bili vsakoršne krivice, hudobije, nečistosti, lakomnosti, hudobnosti, polni nevošljivosti, ubijanja, krega, goljufije, potuhnjenosti; podpihovalci, obrekovalci, Bogumrzki, opravljivei, preuzetni, napuhjeni, izmišljajci

hudobij, staršem nepokorni, nepremišljeni, razujzdani, brez ljubezni, brez zvestobe, brez usmiljenja.“

Ali te ni groza, gledati to podobo malikovalstva, kakor jo je načrtal sv. apostol? Ne boš li iz globočine srca hvaležen Bogu za predragi dar krščanske vere, ki je svet prerodila, človeštvo oblačila? —

V apostolskih časih so Rimljani gospodovali povsod. Njih premogočno cesarstvo je obsegalo vso južno in sredozemeljsko Evropo, vse dežele severne Afrike in velik kos zapadne Azije.

Tudi naša slovenska zemlja njim je bila podložna. Razdeljevala se je ob času rimske oblasti v tri dežele. Zemlja poleg Soče in jadranskega morja do julških planin se je štela k Istriji in Venciji in je spadala k Italiji; julške planine namreč, ki segajo od Triglava do Snežnika, so Italijo omejevale od te strani. Zemlja ob srednji Savi, doljni Dravi in Rabi se je prikladala Panoniji, in zemlja poleg gornje Save, gornje Drave in Mure je spadala k Noriku.

Mnogoteri spominki razodevajo, da so bili nekdanji Noričani in Panonci slovanskega plemena, in da kraji, po katerih zdaj prebivamo, so naša starodavna vlast.

„Od nekdanj prebiva tukaj moj rod,

Če ve kdo za drugega, naj pove odkod?“

Pomešani so bili z Rimljani in Grki. Prvi so bili kot gospodje in vladarji razpostavljeni vse povsod. Imeli so velika posestva, opravljali državne službe, vodili vojsko, zapovedovali v deželi, in dajali rimska imena krajem, ljudem in stvarim. Razmera med Rimljani in prebivalci Panonije in Norika je bila kaj zelo podobna razmeri sedajni, ko so se Nemci med Slovence vrinoli in gospodujejo nad nami. Grki so bili naseljeni v Primorju in so imeli skoro da vse trštvo v svojih rokah.

Politični ogled.

Boljše ne moremo polit. ogleda ob novem letu početi, kakor da povemo ob kratkem, kaj da so sv. oča papež Pij IX. 23. dec. v konzistoriji ob priliki imenovanja 11 škofov, zmed katerih je tudi dosedanji kanonik, preč. g. Binder v Šentpolitanu (Pölsen), govorili. Kot namestnik kralja vseh kraljev oziraj se po vsem krščanskem svetu so med drugim rekli: Sv. cerkev se srdito preganja, in preganjanje meri na to, da se vniči. Vidi se to iz vsega, kar italijanska vlada namerjava, ki je duhovnike vojaški službi podvrgla, škofom učno pravico vzela in cerkvene posestva s težkimi davki obložila; posebno pa še iz tega, ker je drž. zboru predložila postavo, vsled katere se imajo odpraviti vsi kloštri (razen onih, v katerih so vrhovni načelniki posamesnih, po svetu raztrošenih rodov.) Proti temu protestujejo papež

*) 1, 22—32.

in opominjajo predrzneže, ki se lotijo cerkvenih pravic, ostrih kazni, katerim prepadejo.

Potem omenjajo krutega preganjanja katol. cerkve na Nemškem, kjer si ljudje, ki niso naše vere in je tudi ne poznajo, oblast prilasčajo, da nauke in pravice kat. cerkve določevati hočejo. Pri vsem pa zvičajniki katoličane dolžijo, češ, da so le oni tega kiivi, ker nočejo pokorni biti državnim postavam, ki so pa cerkvenim nasprotne. — Obžalujejo tudi žalostno stanje katol. cerkve na Švicarskem in Španskem, in izrekajo slednjič svoje veselje nad tem, da so škofi in duhovniki vseh dežel tako stanovitni, ter vzajemno z vernim ljudstvom pravice sv. cerkve branijo.

Apostolska, odkritosrčna beseda papeževa vzbudila je velik hrup na Nemškem, kder skušajo posebno vladne novine kralja podkuriti, da pusti še bolj kruto proti katoličanom postopati. Čudno! Papež so po svoji dolžnosti le izrekli, kar je gola resnica; ti ljudje pa, ki se sicer hrustajo, da se papeža čisto nič ne bojé, si ne vedó zdaj miru najti, ko so papež le kar britko pritožbo izrekli nad groznimi krivicami, ktere so kat. poslanci v pruskem dež. zboru še vse ostreje šibali. — Ali se bo vlada spametovala ali ne, bomo brž slišali. Na zboljšanje razmer je vsej upati zdaj, ko je najhujši podpihovalec proti katoličanom, Bismarck namreč, odložil predsedstvo pruskega ministerstva, ter opravlja le samo vnenje zadeve dežele in države. Na njegovo mesto je stopil minister vojaštva Roön, ki ni tako jaren liberalce in luteran kot Bismarck.

Poglejmo še slednjič v svojo ožjo domovino. Na praznik sv. Štefana je bil g. dr. Srnec v Ljutomeru ter je od svojega delovanja kot poslanec volilcem odgovor dajal. O političnih vprašanjih je malo povedal, in kar je povedal, bo javeljne zaupanje volilcev vtrdilo. Lani — je rekel — bil je za spravo med narodi, letos pa ni bilo prilike, v tej zadevi kaj storiti, sploh ne pripada deželnim zborom pečati se z visoko politiko!! — Ko bi ne bi tega iz zanesljivega vira bili pozvedili, bi ne verjeli! Tako ne govori nje-den federalist, to je le stališče nemških ustavakov! Na Dunaju se nam posmehujejo v deželnem zboru bi pa tndi ne semli poudarjati in tirjati narodnih pravic, češ, da to v visoko politiko spada!! Ni se torej čuditi, da so narodni volilci z glavami odkimavali in si mislili: Janko, Janko! ta pa ni prava.

Razne stvari.

 (Banka „Slovenija“) daje denes v našem listu (glej poslednjo stran) na znanje, da dobijo delničarji od 2. januarja počenši pri glavni blagajnici bankini v Ljubljani 5% obresti od časa, ko se je vsakemu delnica pripisala, do konca l. 1872. Obresti se štejejo od imenskega

(nominalnega) kapitala medčasnih listov, to je od 85 gld., na kolikor so bile akcije postavljene. Ker se pa ni 85 gld. vplačalo, marveč le 68 gld., dobi delničar na leto 4 gld. obresti od 68 gld. vplačanega denarja, kar je blizo 6 procentov.

Opominjamo toraj gg. delničarje, da pošljejo prvi kupon ali naravnoč banki v Ljubljano ali pa to opravi bližnji agent banke.

(Tndi za nas dobro.) Iz Bavarskega piše nekdo v „Vtldu“: Tukaj je v nekem mestu prav marljivo kat. pol. društvo, pri katerem se pa pri nagovorih vedno le kakih 6 društvenikov udeležuje. Da bi torej ne govorili vedno isti gospodje, se obrne odbor do mnogih udov, posebno pa do duhovnikov v mestu in v okolici s prošnjo, naj prevzamejo včasih kaki na govor. Obljubil je pa zmed vseh naprošenih le eden odločno, eden pa na pol. Zmed naprošenih je pisal eden, ki ni nič obljudil, to - le odboru: „S svojim pismom ste mi nakopali težek odgovor. Jaz, mlad in slab kaplan na kmetih, bi naj govoril v mestu, kder je vse polno učene gospode. Mnogim teh gospodov bi doneslo koristi, če naša konservativna stranka zmaga, od nas prostakov pa zdaj zahtevate, da napravimo prelom, v tem ko se mnogi „zmerne“ delajo in z omilovanjem na nas gledajo, ki se trudimo in poganjamo. Naša stranka zamore le zmagati, ako vsi skupaj od prvega do zadnjega, pogumno delamo duhom, peresom, močjo in — denarjem. To je resnica, kterej se ugovarjati več ne da. Ne nagovor enega ali več kaplanov, ampak če veljavni učeni močje pred ljudi stopijo, to bode društvu veljave in življenja dalo. — Nauk iz tega si pa naj vsak za se posname.

(Davek od biljarjev) se hoče po Francoskem vpeljati. V ta namen je gosposka v Parizu po vseh kavanah biljarje dala sešteti; iz tega pošteva povzamemo naslednjo mikavno novico: V Parizu je 6200 kavan in krčem; po vseh teh stoji 12.000 biljarjev, po mnogih 25—30. Od vsacega biljarja se bode 6 frankov davka plačevalo, kar bo zneslo samo za Pariz 720.000 frankov ali blizo 360.000 gold. našega denarja!

(Izpred mariborske sodnije.) Te dni pride neki spoštovani posestnik iz fare sv. Lovrenca v zasebni zadevi v mariborsko sodnijo in g. okrajni sodnik R. ga v slovenskem jeziku prijazno napoti k podredjenemu uradniku. Ko pa ta zasliši slovensko besedo, naglo vstane, gre k oknu in pokaže slovenski stranki hrbet. Posestnik se nemški ponižno izgovarja, da le malo kaj nemškega ume; — in zdaj se nekoliko ohladi uradnikova nemčurska strast, da sprejme stranko. — Tako se nam je poročalo. Če je to res, vprašamo: Ali ste Vi, g. uradnik, prisegli na ustavo, katero gotovo tudi Vi z vsemi ustavaki „visoko držite.“ In če ste prisegli na njo, znate li za § 19. te ustave? In če ga poznate, je li Vaše obnašanje takošno, kakoršnega sme vsak podložnik, naj si tudi na Pohorji prebiva, od c. k. uradnika,

ki cesarja služi, pričakovati? Prosimo odgovora!

(Žalosten nasledek pijančevanja). Kmetica, ne-srečna pijanka, se na dan sejma v Šoštanji 19. nov. 1872 z možem vred žganja nasrka. Gredé domu žena brž blizo trga za potom obleži; mož tava dalje, se opotika in pride še le proti jutru domu. Ko žene doma ne najde, je gre iskat nazaj. Nakupljeno blagó, ki ga je žena nosila, sicer najde, nje pa ne; le toliko zve, da je ob vodi Pa ki ležala. Dolgo jo iščejo po vodi, pa je ne najdejo. Še le 9. den jo nje lastni brat iz vode potegne. Bila je še le 33 let stara in zapustila je več drobnih otrok.

Slavnemu kat. pol. društvu v Konjicah!

Prisrčno se zahvaljujem častitemu predsedstvu in predragim društvnikom, ki so meni v zboru 29. grudna hvalo za moj trud in popolno priznanje mojih političnih nazorov enoglasno izreči blagovolili. Vaše sočutje, predragi mi rojaki, me bode spodbujalo, da ostanem zvest svojim načelom, dokler je volja Božja, da vredujem „Gospodarja“.

Maribor 2. prosinca 1873.

Dr. Jož. Ulaga,
vrednik.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru	V Ptuju	V Celju	V Varaž- dinu
Pšenice vagan	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.
Rži	6 10	5 50	6 40	—
Ječmena	3 85	3 80	4 10	—
Ovsa	—	3 50	3 60	2 70
Turšice (koruze) vagan .	1 90	2 10	2 10	1 85
Ajde	3 90	3 45	4 —	3 40
Prosa	3 20	2 80	3 50	3 20
Krompirja	—	3 50	3 40	—
Sena cent .	1 40	1 30	1 50	1 70
Slame (v šopkih) . . .	1 50	—	1 30	1 30
„ za steljo	—	—	80	—
Govedine funt	—	90	—	60
Teletine	—	26	—	26
Svinjetine	—	32	—	28
Slanine	—	30	—	28
	—	34	—	40

Ažijo srebra 106 gld. 60 kr. — Zlata 5 gld. 10 kr.

Loterijne številke:

V Gradcu 28. dec. 1872: 81 44 41 84 54.

Prihodnje srečkanje: 11. januarja.

2—3

Ivan M. Erhart,

c. k. dvorni puškar v Mariboru,
priporoča

puške dvocevke od
spredej za nabijati iz
železa od . . . 12 gld. do najvišje cene.
puške dvocevke od
spredej za nabijati iz
svila (drot) od . . 18 " " " "
Lefauchaux (lefošé)
iz svila od . . . 30 " " " "
Lancaster (lênkaster)
iz svila od . . . 44 " " " "
Revolverje 8 " " " "
Pistole dvocevke . . . 2 gld. 50 kr.
„ enocevne . . . 1 " 30 "

Trgovski učenec,

zmožen slovenskega in nemškega jezika, dobre odgoje in z dobrimi šolskimi svedočbami se koj sprejme v moji prodajalnici železnin, kovanin, ključarskih izdelkov in orodja; učenje trpi 3 leta; ko bi pa stariši ali varuhi želeli, da jaz za obleko učenca skrbim, pa bi se moral 4 leta vežbati.

J. N. Kautzhammer

2—3

v Ormužu.

P. n.

delničarjem banke „SLOVENIJE“.

Opravični svet prve občne zavarovalne banke „Slovenije“ v Ljubljani je v svojej seji dne 26. t. m. sklenil, da se bode prvi delniški kupon počenši od 2. januarja 1873, edino le pri glavnej blagajnici banke „Slovenije“ izplačeval.

Za ta kupon se bode dalo izplačilo na dividendo prvega leta bankinega delovanja, namreč 5% obresti za nominalni kapital medčasnih listov, od dneva, katerega so se izdaval, do konca 1872.

V Ljubljani, 27. decembra 1872.

Opravični svet

„prve občne zavarovalne banke Slovenije“.